

Климчук Олександр
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри публічного управління та менеджменту
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ключові слова: енергоспоживання, менеджмент, стратегічне управління, відновлювані джерела енергії, сталий розвиток, післявоєнне відновлення

Глобальні енергетичні виклики обумовлюють першочерговість вирішення питань раціонального енергоспоживання та ефективного управління паливно-енергетичними ресурсами, що набуває стратегічного значення для розвитку цивілізованих держав світу. Особливо актуальною ця проблематика постає для України в умовах повномасштабної війни та майбутнього післявоєнного відновлення, що супроводжується значними втратами енергетичної інфраструктури, необхідністю модернізації енергетичного сектору та забезпечення енергетичної безпеки національної економіки.

Стратегічне управління енергоспоживанням країни дозволяє підвищити рівень енергоефективності, оптимізувати витрати на енергозабезпечення, а також сприяє формуванню довгострокових конкурентних переваг. У контексті післявоєнної відбудови нашої держави питання ефективного управління енергоспоживанням стає одним із ключових чинників забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Відновлення економіки потребуватиме значних обсягів енергетичних ресурсів, що актуалізує необхідність формування нових стратегічних підходів до їх використання. Йдеться не лише про відновлення пошкоджених енергетичних потужностей, але й про створення сучасної, енергоефективної та екологічно орієнтованої системи енергоспоживання, яка відповідатиме принципам сталого розвитку.

Саме тому метою дослідження є формування стратегічних аспектів управління енергоспоживанням у контексті забезпечення сталого розвитку та обґрунтування ефективних управлінських підходів до оптимізації використання енергетичних ресурсів у процесі післявоєнного відновлення України, зокрема шляхом інтеграції принципів енергоефективності, розвитку відновлюваної енергетики та впровадження інноваційних інструментів енергетичного менеджменту в систему стратегічного управління державою.

Основним стратегічним орієнтиром XXI ст. та головною передумовою нормального функціонування всіх сфер світової економіки є процес забезпечення сталого енергопостачання [1]. У сучасних умовах розвитку світової економіки питання ефективного управління енергоспоживанням набуває стратегічного значення для забезпечення економічної стабільності та сталого розвитку держав. Особливої актуальності ця проблема набуває для України у контексті післявоєнного відновлення, оскільки значна частина енергетичної інфраструктури зазнала руйнувань, а економіка потребує модернізації на засадах енергоефективності та інноваційності [2]. У зв'язку з цим формування стратегічних підходів до управління енергоспоживанням є важливим напрямом підвищення ефективності функціонування організацій та забезпечення довгострокового розвитку національної економіки.

Формуючи національну стратегію повоєнного відновлення України із врахуванням європейського “зеленого” курсу, доцільно виокремити такі пріоритетні напрями розвитку енергетичної незалежності: стимулювання споживання відновлюваних джерел енергії, зокрема біологічних видів палива; диверсифікація джерел постачання паливно-енергетичних ресурсів; посилення використання конвенційної електроенергетики; модернізація системи комунального енергопостачання; децентралізація в енергозабезпеченні [3, 4].

Стабільний рівень забезпеченості різними видами енергетичних ресурсів можливий тільки за умов проведення структурного, ефективного реформування українського паливно-енергетичного сектору (зокрема здійснення диверсифікації, як одного із ключових інструментів ефективних реформ, а також

розвиваючи власний ринок біологічних видів палива) [5, 6]. При цьому, для України у період післявоєнного відновлення особливо важливим є формування нової моделі енергоспоживання, яка ґрунтуватиметься на принципах енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії, цифровізації енергетичних систем та впровадження інноваційних управлінських підходів у сфері енергетичного менеджменту. Це сприятиме підвищенню стійкості національної економіки, зміцненню енергетичної незалежності держави та створенню передумов для довгострокового сталого розвитку.

Вагомим інструментом стратегічного управління енергоспоживанням є застосування систем енергетичного менеджменту, які передбачають систематичний моніторинг, аналіз та оптимізацію процесів використання паливно-енергетичних ресурсів. Реалізація таких систем на практиці включає проведення енергетичного аудиту, визначення основних джерел енергетичних втрат, розроблення програм підвищення енергоефективності та контроль за виконанням відповідних заходів. Впровадження систем енергетичного менеджменту дозволяє національній економіці значно зменшити витрати на енергозабезпечення та підвищити ефективність використання ресурсів.

Пріоритетним напрямом стратегічного управління енергоспоживанням є використання відновлюваної енергетики, що дозволяє підвищити енергетичну незалежність держави та сформувати сучасну децентралізовану енергетичну систему, яка відповідає європейським стандартам. У процесі післявоєнного відновлення країни стратегічне управління енергоспоживанням має бути спрямоване на модернізацію енергетичної інфраструктури, впровадження енергоефективних технологій та розвиток локальних систем генерації енергії.

Окрему роль у формуванні ефективної системи управління енергоспоживанням відіграє державна політика у сфері енергоефективності. Державна підтримка у вигляді програм стимулювання використання енергоефективних технологій, фінансових інструментів підтримки інноваційних проєктів та розвитку відновлюваної енергетики створює сприятливі умови для генерування стратегічних енергетичних рішень на різних рівнях.

Таким чином, стратегічні аспекти управління енергоспоживанням у контексті сталого розвитку передбачають комплексний підхід до використання енергетичних ресурсів, що поєднує економічні, управлінські та технологічні інструменти. Реалізація таких підходів є важливою передумовою забезпечення ефективного післявоєнного відновлення України, підвищення конкурентоспроможності організацій, зміцнення енергетичної безпеки держави та формування сучасної енергоефективної економіки.

Список використаних джерел

1. Драчук Ю. З., Яворська М. К., Зеркаль А. В. Аспекти розвитку нової енергетичної стратегії в Україні: європейський досвід використання розподіленої генерації. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 1 (71). С. 36–46. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1\(71\)-36-46](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1(71)-36-46).
2. Самборська О.Ю., Климчук О.В. Негативний вплив війни на зайнятість та доходи українців. *Інноваційна економіка*. 2023. №3 (95). С. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.3.8>.
3. Klymchuk O., Khodakivska O., Kireytseva O., Podolska O., Mushenyk I. Prospects of biodiesel production: the place and role of Ukraine in the context of implementation of the eu green course. *Independent Journal of Management & Production (Special Edition ISE, S&P)*. 2022. Vol. 13. № 3. P. 225–240. DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1990>.
4. Войтович Л., Федик М. Стратегія повоєнного відновлення економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112>.
5. Климчук О.В. Специфіка формування та механізми регулювання ринку біопалива. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2015. Вип. № 2. С. 13–21.
6. Микитин О. Стратегічні проблеми диверсифікування в енергетичному секторі економіки України та перспективи їх вирішення в умовах євроінтегрування. 2021. *Економіка та суспільство*. № 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-1>.